

A „Vasarnapi Újság” hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. —
 Előfizetési díj helyben : július—decemberi folyamra azaz : hat hónapra 1 pft.
 Házhöz küldve 1 ft. 30 kr. pp.

Postán elküldve minden egyéb költség nélkül : július—decemberi folyamra
 azaz : hat hónapra 2 pengő forint. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bér-
 mentve utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók (Egyetem-utca. 4. sz. a.).

Deák Ferencz.

Mit küldhetnénk ol-
 vasóinknak karácsoni
 ajándéknak kedvesebbet
 mint hazánk legna-
 gyobb bölcsének arc-
 képét ?

Mindazok között, kik
 a legutóbbi évek alatt
 történetünkben szere-
 peltek, egyedül Deák-
 nak jutott az a szeren-
 cse, hogy mind párt-
 hivei, mind ellenfelei
 által ép azon tisztelet-
 ben részesüljön, melly-
 ben osztozott évekelőtt.

A ki annyira sze-
 rette hazáját, s hön-
 szeretetével soha sem
 ártott, mindig csak
 használt annak.

A ki soha meg nem
 bánta azt, a mit mon-
 dott s soha meg nem
 másította véleményét.

A kit a kedvező sors
 el nem ragadt, a bal-
 szerencse le nem vert;
 ki mindig, minden kö-
 rülmény között önma-
 gához hasonló maradt:
 szerény, egyszerű hon-
 polgár, diectivágy és
 érdemrendek nélkül.

Egy vonás a nagy
 honfi életéből elég ar-
 ra, hogy őt egész
 lényegében lerajzolja
 előttünk.

Midőn megyéje Zala, a pártviszáldokás leggyászosabb
 színhelye lön; az ellenzék törekvéseit gyakran meghiusítá a

fontolgató párt kortes-
 kedései által. Ekkor az
 őt bálványozó ellenzék
 hasonló eszközkhöz
 folyamodott s így vá-
 laszták el az 1840-ki
 országgyűlésre Deákot
 követül.

A rendithetlen, el-
 veire büszke hazafi vi-
 szautasítá e választást,
 mellynek eszközeit
 megveté és sem bará-
 tainak könyörgése, sem
 pártivei neheztelése
 nem indithatá őt arra,
 hogy székét elfoglalja
 az országgyűlésen,
 melly e miatt mind vé-
 gig üresen maradt, nem
 akadván senki a me-
 gyében, a ki azt elfo-
 gadja utána.

Illy jellemvonást
 csak a classicus Róma
 évkönyvei mutatnak
 fel.

Igazságszeretétét, pol-
 gári nagyságát, honfi
 erényeit sokáig fogja
 emlegetni az utókor,
 midőn másokat régen
 megbirált; Deák jel-
 lemének nagysága az
 évekkal csak nőni
 fog.

Jelenleg elhagyta fa-
 lusi lakát s Pestre
 költözött át. — Ki ne

óhajtana velünk együtt : Adja Isten, hogy még számos boldog
 karácsonra virradjon a köztiszteletben álló férfiú!

Utazás a föld körül.

Anderson nyomán Dr. Hegedüs.

VIII.

Kanton — templom — népélet, vallás — papok — virághajók — családi viszonyok — kertek — népnevelés — európaiak kereskedése — a Csinbirodalom jövője.]

Érkezésünk utáni napon Kantonnak tarték. A hatalmas folyó, majd friss pázsittal borított, majd virágzó gyümölcsfacsoportokkal ékesített partok között hömpölyög, mellyeken apály idején a meleg fekete iszapban csupasz bivalyok hasálnak, vagy félmeztelen alakok gázolnak, a hátrahagyott halak felszedgetésével foglalkozván.

Helyenkint nagy *Joss-karak* (templomok) emelkedtek. Egyikök előtt megálltam, granit s fővénykőből volt építve, tornyának teteje, óriás sárkány és egyéb csodás alakokkal ékesítve, csucsosan nyult fel egész a felhőkig, míg több teremre osztályozott belseje telve volt furesábbnál furesább bálványokkal. — A pap egész egykedvűségben ült a templom szentelyében, dohányozva s egy rizsadagot a másik után csendesen elköltve. — Valahányszor egy hívő belépett s bálványa számára töle gyertyát, füstölő szert vagy aranypapírt vásárolt, dobjára egyet ütött, harangját kongatta s ismét előbbi melázásába merült. — Az ajtatos színes gyertyáit s füstölő szereit egy, a bálvány előtt álló fővénytel telt korsóba helyezvén, s azokat aranypapírosával meggyújtván, egy gyékényen hosszát nyult, a földet csokolá, néhány büvös rovással rótt hasábkával a pallózatra ütött s a mint kopogásuk jót vagy roszt jelentett, majd áhitattal tovább imádkozott, majd haragosan felkelt, öklével a bálványt fenyegeté s hátat fordítva kiment.

Mennél közelebb értünk Kanton városához, annál jobban látszott, hogy népes birodalomnak nagy városához közeledünk. — A kikötőben thé-dsonkok egész seregével találkozánk, majd pompás mandarin-hajókkal; majd hadi-dsonkok mellett hajóztunk, mellyekből óriás ágyuk torkolatjai ásitottak felénk, míg a mellettök horgonyzó virág-hajókból kábitó zene hallatszott. — Kigyó gyanánt sikamlott könnyű Sampanom a fel alá evező száz meg száz hajó között, mellyek minden pillanatban bennünket összezúzni látszottak. — Óriás gőzösök sietve kavarták mellettünk a folyamot, míg szebbnél szebb mulató hajók egész kényelemmel usztattak a folyó mentében. — Minden mit emberi leleményesség Neptun hatalmának leigázására feltalálhatott, tarka tömkelegben forrongott körülöttünk, soha nem fáradó nyugtalansággal.

Az itteni népesség egész osztálya kizárólag a folyamon tölti életét. Ezen hajón születtek, rajta éltek gyermekéveiket, küzdötték az élet tusáját, nyugodtak munka s izzadás után, s rajta fognak kimulni. A folyó volt számukra a világ, hazájok a szük hajó; mit a szó legszorosabb értelmében éltek sajkájának lehet nevezni.

Alig szálltam ki s egész sereg csinai vett körül, portugal, angol és csin szavakból gyárt érthetlen nyelven ajánlván szolgáljokat. — Figyelemre nem méltatván őket, egyenkint elhagyának, csak egy maradt nálam vezetőül, ki nekem jó szolgáljokat tön.

Egy szép, európai izlésben rendezett kerten keresztül a régi csin-utózába értünk, melly a házak zöld színezése s a közepéig nyuló ereszekkel ellátott tetők miatt, meglehetősen homályos. Itt laknak az európaiakkal üzérkedő kalmárok, boltjaik selyem szövetekkel, elefántesont faragványokkal, többnemű thével s mindenféle különözésekkel telvék. — Töredezett angol nyelven szólítják fel a boltjaik mellett elhaladókat s ha egyiket becsalni sikerült, rája zárják az ajtót, kiszedik minden áruikat ezek jóságát, szépségét dicsérvén a mennyire tág torkuk csak engedheti. — Hétszeres árt követelnek rendszerint, mint a mellyen átengedni szándékolják, s kelméik sőt önmaguk iránt is tett bármí ócsárló megjegyzéseket fel sem veszik. Csak azon kereskedők, kik évenként milliókat forgatnak, képeznek némi kivételt, ezek szabott áron árulnak, de mind a mellett sem szükséges velük felette kényesen bánni.

A népéletet egész erdetiségében látni óhajtván, az oldal-közök és sikátorokba kelle bocsájtkoznom, mellyek oldhatlan bom-

lottságban szelik százszorta egymást; nagy változatosságuk által kábitva a sétálót. — Ezen közök felette szükek s a tetők ereszei az utcza közepén egymást majdnem érvén, a nap sugárai csak gyéren eshetnek a félhomályban, hangyasereg gyanánt zsi-bongó embertömegre, s ezen szük utczákat a boltajtókból kiálló, s tarka betükkal beirt veres czimtablák, még keskenyebbekké teszik; — távolról tekintve, e fenálló czimtablák szinfalak gyanánt tűnnek fel, mi az itteni élet szinradiasságát felette emeli.

Bár mennyire hasonlitsanak is első tekintetre egymáshoz, közelebb vizsgálva, jó és rossz, nemes és aljas, szép és undorítólag csunya arcokat lehetett különböztetni.

A rendőrök szakadatlan kurjantásai fárasztók, kik majd egy nagyhasu mandarin (főur) majd thé-csomagok számára rést csinálnak a néprajban, bámulatos ügyességgel jártatván hosszú bambuspálczaikat a zsi-bongó nép hátán.

Itt egy hordható játékház előtt guggol egy pár csinai, figyelemmel kísérve a koczkák pörgését, ott egy vén jósló körül gyülekeznek, ki büvös jeleket róva érczlapjára, fen hangon hirdeti a jövőndő titkait. Jól jövőndölhetett a sors papja, mert a kérdező arcza derült, szívesen róttá le néhány fillérnyi tartozását, bizton nézvén a jövő elé, melly többé sem kétes sem borult.

A nagy számban létező borbélyok, műhelyüket czukorsüveg alakú szekrénybe zárva, magukkal hordják, ha szolgáljokat valaki igénybe venni kívánja, ezt az utcza közepére leteszik, a szépítés után vágyó rajta helyet foglal, a borbély tükröt ad kezébe, egy kis szelenczét vesz elő a letarolt hajcsutakok számára, mellyek itt igen keresett trágyanemet képeznek, s a szappanozás után bámulatos ügyességgel végzi mütétét a sokaság tolongása daczára.

A laezikonyhákban gyönyörű halak, aranyos fáczányok s egyéb zamatos illatu ételek mellett, füstölt patkányokat és zsinorra fűzött egereket láthatni, miket a csinaiak egyenlő étvágygyal elköltötenek.

De nem csak a test, a lélek szükségleteiről is van gondoskodva, könyvek majd sátrakban, majd az utcza közepén ponyvákban árultatnak; mind szilárd betükkal s felette finom papírra nyomtatvák, miért is a csin írók felette elterjedtek s az irodalom terményei hallatlan olesóságaik.

Mintha varázsolt városban sétáltam volna, tekintetem száz meg száz érdekességen akadt meg; s mind ezen óriás termelésnek megfelelő fogyasztás bámulandó. Valóban milly iszonyu fényűzésnek kell uralkodni ott, hol mind ez vevőre akad, minek csak hulladéka vándorol Európa gazdagainak s hatalmasainak termeibe.

A csinai felette vallásos, a legkisebb csolnaknak, a legszegényebb kunyhónak is van saját pohos vigyorgó bálványa, mellynek tiszteletére lámpákat gyújt, tömjénnel füstöl s arany papírt, arany fejében áldoz lakója. — Midőn reggel egyet fordultam, számos csolnak lakóit láttam családi bálványaik előtt leborulva, tompa érthetlen imákat mormolván.

Nagyszámu papjaik kizárólag növény táplálattól élnek, minden testi lelki munkától tartózkodva, — a legesenyebb s legszenyesebb hadat képezik s legjobban hasonlítanak szent állatjaikhoz, a templom-udvar szegletjében hizó sertésekhez.

Az uralkodó vallás *Kon-fü-tsé* tana, mellynek alapelve a tekintély s apai hatalom, mellyek egyszersmind a csinai államin-tézetek talpkövét képezik; — 2500 év óta uralkodik s ki tudja meddig fogja még magát fentartani.

A heresztény vallást néhány század előtt a Jezsuiták kez-dék terjesztetni, még pedig olly sikerrel, hogy maga a császár s egy herczegasszony megkeresztelkedett. — Ok a legelső állam hivatalokat foglalák el, fényben s pompában éltek, de néhány tulmeres tervek miatt az egész épület összeroskadott s azóta sok akadály és nagy veszélyek között hirdetik a térítők az Isten igéjét.

Van a Csinbirodalomban egy vallás, mellynek tanait *ész-callásának* nevezik, de terjedése csekély, követőit veszélyes embereknek tartják, papjai pedig üldözéseknek is ki vannak téve.

Mint természet vizsgáló, illet, hogy a csinaiaknak ne csak önalkotu isteneik iránti viseletjüket vizsgáljam, de azt is, mint

áldoznak a szépség s a virágok köz uralt istennőknek. Egy estét a folyam ingó palotáinak egyikében töltünk, melyek czimükre, virághajók, s akár külső ékesítésüket akár a belsejükben viruló élő virágokat vegyük figyelemre, valóban érdekesek. — Bor és szerelemnek szentelt bájos templomok ezek, melyekben mit csak a legélénkebb képzelet érzéki-kéj gyanánt ohajt, valósítva fellelhetni. — Ha az *eseregyéj* legcsodásb jeleneteinek egyike tűnt volna fel előttem, az ez által okozott benyomás nem lett volna meglepőbb, s alig vagyok képes azon, mondhatni ittas hangulatot leírni, melybe mind ennek látása hozott. — Virághajók egész serege mellett sikamlott könnyű Sampanom, melyek a legszebb faragványokkal diszitve, fényház-festményektől s aranytól ragyogván, inkább varázs hatalmak, mint emberi kezek művének látszottak. — Ezen tündérpaloták belsejében, lenge alakok mutatkoztak, miket felcsigázott képzeletünk minden lehető bájjal környezett. — Aranyozott karos gyertyatartók, tarka üveg csillárok s földig érő tükrök, roppant fénytömegeket sugárzának ki, — melyek vegyülve az ének és zene hangjaival s az öröm kacajával, sejdítették, hogy a benn mulatók fenéig üríték a kéjek poharát.

Várakozásunk ellenére sikerült egy illy — a csin gazdagok kiváltságos mulató helyeinek tekintett, — hajóba jutnunk. — Két teremre volt osztva; — a belső kisebbben a zenekar foglalt helyet, sippal, dobbal s nyekegő hegedűkkel fülrepszto zajt csinált, mit csak bajjal lehetne zenének csufolni; a külső teremben, melynek mennyezetéről gyönyörű papirlámpák függöttek, kis márványasztalok mellett, izletes és kényelmes székeken a csin urak üldögéltek dohányozva s theát iddógálva. — Körülöttök bájló alakok, gyönyörű lánykák forgolódtak, hátrasimított fekete hajzattal s azon laza pongyolias ruhákba öltözve, melyek a test kecséit fedve sejtetik. — A gyönyörű alakok fülrepszto visító énekek mulattatni igyekeztek s mint nyájas háziasszonyok zamatos theával, illatos gyümölcsessel és válogatott csemegékkal vendéglének; látogatásunk a társaságot érdekelni látszott, s minden fesztelenség nélkül fogadák el ajánlott szivarainkat.

Hihetlen, milly szenvedélylyel hajbászszák a gazdag csinaiak az illy nemü élvezeteket, borzadálylyal hallgattuk tivornyaik leírását; — s mind ez nálok nem az ujkor tulfinomultságának szüleménye, századok óta divatoz ez így itten.

Illy viszonyok között a házias élet s családi boldogságról, legalább nyugati felfogásunk szerint szó sem lehet. — A csinai nejét valóban veszi, pénzen; áruk 1000—5000 tallér között ingadoz. — A fiatal nő mig fiút nem szült, rabnó gyanánt él, csak ekkor lép az asszony jogaiba; sorsa szomorú, csak gyermekeinek törvény által parancsolt szeretete enyhíti némileg nyomasztóságát.

A csin nép furcsa izlése, kertjeiben nyilvánul leginkább, melyekben szük téren különféle természeti képleteket egyesíteni törekednek, majd hatalmas szikladarabokat halmoznak egymásra, ezeket a legsajátságosabb alaku fákkal beültetik, — kigyózó csatornákat ásnak, ezeket sok helyen áthidalják, mulató házak, kis templomok egész seregével, az üres tereket bekerítvén. — A fák s bokroknak önkényes, majd állati majd más alakokat adnak, mi kertjeiknek különösen feszes és kificzamított alakot kölcsönöz; valóban megesett szívem, midőn Flóra kedves szülöttjeit így elkinozva s csonkítva láttam.

Magas fokon áll a *népnevelés*, a kormány maga milliókat költ évenként emelésére. — Születés és gazdagság nem ad kiváltságokat, nemesség nem létezik, a legalsóbb származásu a tudományok fáklyáját megragadva, utat törhet magának a legmagasb tisztségekhez, s a legfényesebb polczokra eljuthat. — Mig nálunk az apa erényeiért a fiút tisztelik, itt az apát fiának jelesége miatt dicsérik, azt tartván, hogy annak bölcse vezérlete nélkül ez nem jutott volna annyira.

Az itteni európaiak nem igen irigyelhető életet élnek, — mindenki csak pénzt, még pedig minél rövidebb idő alatt szerezni törekszik. — Az éghajlat nem igen kedvező, nyáron a hőség, télen a sűrű ködök nyomasztólag hatnak a kedélyre, miért is betegségek gyakoriak, és a halálozás nagy. — A nankingi béke óta öt város nyílt meg az európaiak kereskedésének, a többiek

zártak, mindedig. — Meddig lesz ez még így? s vajjon fog-e európai miveltés a Csin birodalmába hatni? s a tespedő keletet ujja teremteni? bizonytalan. — De ha a birodalom óriás kiterjedését, a népség tarkaságát, az általános romlottságot, a számos forradalmi társulatokat és sok más itt bővebben fel nem sorolható körülményeket, vesszük figyelembe, a fentebbi kérdésekre bátran igennel felelhetünk.

Az általános gyengeség, a csinai államtest sajátságos szervezete által ellensúlyoztatik; határtalan tekintély uralkodik a nagy birodalomban mindenütt. Apák, vének, városfőnökök, mandarinok, kormányzók, mindannyian korlátlan uralkodók s vakon engedelmesek. — Örökösödés nem létezik politikai téren, — a császár maga választja utódját, családjából; — melynek tagjai sárga övvel különböztetik magukat, — rangjuknak ez egyedüli jele.

Végtelen sokat lehetne e még kevésbé ismert s még kevésbé értett népről s birodalomról szólni, de a hely szüke nem engedi.

December 29-én hagyók el Hong-Kong révét, s a csin — híres birodalmát.

(Vége következik.)

A találmányok története.

Irta

BALLAGI KÁROLY.

II.

A földmivelés kezdete. — Polgári társaság alakulása.

Az első emberek gond nélkül éltek a paradicsomban — így tanít a biblia. E nevezet alatt valószínűleg Ázsia valamely kies vidékét kell érteni, hol a buja természet könnyen kielégithette mivelés nélkül is az akkori emberek kevés szükségét. Éledelel szolgált minden növény vagy annak gyümölcse, melyet a föld önkényt és vadul termett; ruházatot nyújtott minden falevél, vagy később a leölt állatok bőre; lakot pedig, mely őket az idő viszontagságai ellen megóvjá, minden bokorban vagy barlangban találtak. De Isten az embert boldogságra teremtve, olly vágyat ada belé, mellyel fogva szüntelen előre haladni és saját sorsán, mennyire lehet, javítani törekszik. És ez hatalmas ösztön arra, hogy testi és lelki erejét folytonos munkásság által öregbítse és tehetségeit gyakorlat által tökéletesítse. A természeténél fogva restségre hajló emberben sok jeles tulajdon, sok kitünő tehetség szunnyadozott, melyeket kétségkívül leginkább a szükség ébresztett fel. Régi mondás: „a szükség minden bölcseség szülője”, s nagyon igaz, mert tapasztaljuk, hogy sok embernél a szükség az egyetlen eszköz, melly cselekvésre ösztönözi. S minél műveletlenebb, minél ügyetlenebb és tudatlanabb valaki, annál hajlandóbb a munkátlanságra. Ellenkezőleg az értelmi fejlettség rendszeren szorgalommal van párosulva, úgy, hogy a mivelt ember többnyire munkás és szorgalmas szokott lenni. Azonban a természet gondoskodott eszközökről, melyek a henye embert a tunyaság lealacsonyító állapotából kiemelkedni igazsáka. Illyen eazköz a szükség. Ez kényszeríté az első embereket, hogy magukat a vad állatok támadásai ellen védelmezzék, s így alkalmat is nyújtott a *fegyverek* feltalására. Eleinte körmeit, ökleit, később követ, darab fát használt fegyver gyanánt; de midőn e mesterség nélküli fegyverek nem voltak elégségesek, hogy magát biztosságba helyezze: gondolkodni kezdett tökéletesb fegyvernekekről s így lett, hogy előbb valamely éles kővel a dorongot meghegyezte s lett belőle *dárda*, sőt éles csontokat, vagy halszálkákat is használtak a *dárda* tökéletesítésére, mint ezt a vad népek maig is mutatják; vagy a fa egyik végét megfaragván, másik végét vastagabbra hagyta s mi volt az más, mint *busogány*; sőt követ szij segítségével messzire s erővel eldobni is tudtak, ez volt a *parittyá*. A biblia szerint is e három fegyvernemet leginkább használták a régiak; ezeknél tökéletesb fegyvernemeket csak az érczolvasztás feltalálása után lehetett készíteni. Azon- tul lassanként sok fegyvernemet és más hasznos szerszámokat kezdetek készíteni, melyek segítségével a vad állatot nemcsak magától elűzni, hanem meg is ölni volt képes az ember. Ekkor ébredhetett benne legelső ösztön a vadászatra, különösen miután a leölt állat bőrért öltözékül, sőt sátorul is használhatta, húsát pedig izletesnek találta. S minden oda is mutat, hogy az első emberek előbb vadászokká, halászkokká, később, néhány kevésbé vad állatot megszelidítvén, s magokhoz szoktatván, baromtenyésztő és marhákkal legelőről legelőre vándorló pásztorokká lettek. Midőn pedig az emberi nem nagyon megsaporodott s a szük határok közt meg nem fért: némelly része odább vándorolni kényszerült és más lakhelyt kellett keresni. De az új lakhely talán nem volt olly termékeny, mint amaz; a föld magától talán nem termelt annyit, hogy a napi szükségek fedezésére elég lett volna. E körülmény, tehát iamét a

szükség, kényszeríthet az embert arra, hogy a föld termőerejét mesterség által elélegíteni megkísérelje s meglesven a természetet, a földbe magot hintsen, s annak gyümölcsét várja. Ez volt alapja és kezdete a földmivelésnek. A földmivelés kezdete egyszersmind kezdete az emberi nem művelődésének — ez volt a polgárisodásra első lépcső. Nem tudjuk ugyan, ki lehetett első kezdője, nem tudjuk ki jutott először azon felső-gondolatra, hogy a feltűrt földbe magvakat hintsen és bámulatos türelemmel hónapokon keresztül azok kikeltét, növést és a nap általi megérlelést várva, megleste az időt, melyben learathassa és eltakaríthassa. Ezeket mondom, nem tudjuk. De lihető, hogy az isteni gondviselés oly látszólagos véletlenségeket hozott egybe, melyek az ember figyelmét felébreszték és a gondoló léleknek könnyíték a feltalálást. Mindegy azonban bármikép történt; mi áldjuk a jelest, ki a szó szoros értelmében legnagyobb jötevője lett az emberiségnek. Mi a szántás-vetést igen egyszerű dolognak tartjuk ugyan, mivel gyermekesüinktől fogva látjuk és tanuljuk; de bezzeg nem volt könnyű azt feltalálni. A vad és miveletlen ember sok tekintetben gyermekhez hasonlít, ki munkájának gyümölcsét azonnal élvezni akarja s közvetlen hasznót ohajt húzni fáradozásából. Megállapodottság és tapasztalás, gyakorolt ész és kiszámítás kívánatlik arra, hogy valaki hetekig sőt hónapokig várakozni tudjon munkája eredményére. Szóval, a ki feltalálta a szántás-vetést, az rendkívül éleseszű ember lehetett, nagy figyelő tehetséggel bírt s oly türelemmel volt megáldva, minővel mi, az újabb kor gyermekei, aligha dicsekedhetnénk.

A földmivelés egy helyhez kötve az embert; részint, mivel a természet helyet megkedvelte, részint mivel már most a helyváltoztatás nehezebb is volt, mint például pásztor korában, midőn fegyverénél egyebet semmit sem kellett szállítania. S minthogy a földmiveléssel járó különféle foglalatosságok több erőket igényelnek, egyedül többé nem boldogulhatott az ember; társaságba kellett állania s így alakult a családi és társas élet, szóval a *társaság*. Mivel pedig ezentel a természet önkényes adományiból csupán meg nem élhettek az emberek, hanem kiki fáradsággal jutott táplálékához: igen természetes, hogy csakhamar ki kellett fejlődnie a birás fogalmának, mely szerint különbséget tettek az *enyim* és *tied* között. Sőt nagyobb rend kedvéért a földtér is felosztották egymás között, és kiki a neki kimutatott telket elfoglalván, sajátjának vallotta, melyet ő kizárólagos joggal művelhetett s ahhoz többé senkinek semmi joga nem volt.

A földmivelés legfontosb következménye tehát az, hogy több családnak egymáshoz közel kellett letelepedni, mert csak úgy lehettek egymás segítségére. S épen akkor kezdődik a valódi művelődés, mikor ember emberhez közelebb jár, mikor társaság alakul. Itt egyik a másik tetteire figyel; ez által tanul és tapasztal. Kiki kényelemre és jólétre törekszik, ez által nemes verseny támad, melynek következtében egyik a másikat ügyességben, ismeretben felülmulni iparkodik. És e szellemi vetélkedésből mindig több javítások, új találmányok erednek, melyek az életet könnyítik, a lelket vidámitják, az emberben szunnyadozó erőket felébresztik s az embert boldogságra vezetik.

A földmivelés ez első kezdete azonban igen tökéletlen volt, mert hiányzott az eke, a szántóvas, a borona s egyéb e foglalatosságokhoz szükséges oly eszközök, melyek nélkül a mai ember szántóvetőt nem is képzelhet. Ezek feltalálása és tökéletesítése jóval később történt. S míg az érczek olvasztása és használata ismeretlen volt, addig a földmivelés magash fokra sehogy sem emelkedhetett, minél fogva helyén lesz itt, előbb mintsem e tárgyat folytatnók, néhány szót szólni a bányászatról.

(Folytatjuk.)

A koldus-gyermek.

Karácsonsti történet

JÓKAI MÓRTÓL

Az apját leütötte a hajókötél, a vízbe fuladt. Az anyja mosóné volt; éjszakai munkában meghűtötte magát, forró lázt kapott, meghalt. A kis fiú egyedül maradt és még alig volt négy esztendő.

Mikor kivitték az anyját is a temetőbe, a kis fiú elgondolta magában: „már most ki fogja nekem mondani: kedves kis fiam? ki fog én nekem kenyeret adni reggel, este? ki vet nekem már ezután ágyat, ki ad rám tisztát, ha elszennyeselem, ki vesz az ölébe, ki csókolgat meg, hogy ha valamim fáj?”

A szomszédok is elköltöztek ki ide, ki oda, idegenek jöttek a régi helyébe, a kikkél ha megjelent a kis fiú, ha bekérekedett ajtóikon, azt kérdezték tőle: „mit akarsz? mit keressz itt? takarodjál innen!”

El is takarodott szegény, kiment az utcára, a hol senkit sem ismert, megállt egy szögletnél szépen, s úgy nézett a jövő menő emberek szemébe: nem hasonlít-e valaki az ő apjához, anyjához? hogy azt megszólíthatná. Hijjába nézte azokat, az

embereknek más dolguk van, mint az ügyelgő gyerekekre ügyelni. A ki mai világban valamit akar kapni, annak ki kell nyitni a száját. Az igazi koldus gyerek jobban érti a mesterséget; az utánok szalad a cifra uraknak, hozzájuk kenő feni magát piszkos czondráival; azok aztán csakhogy megszabaduljanak tőle, vetnek neki valamit. Az olyan koldus, a ki csak sirni tud, meghalhat éhen.

Meg is halt volna éhen a kis poronty mingyárt az első két napon, ha egy jámbor öreg gyümölcsáros asszony nem árult volna ott azon a szögleten, a mellyikhez ő szegődött. Ez csak elnézte, mit ácsorog az a kis fiú ottan olyan sokáig. Talán bizony lopni akar? Mikor aztán látta, hogy estig nem mozdul onnan, megszánta. Kiválasztott számára egy ütődött almát: nesze, fogjad, hanem aztán már most eredj haza!

A kis fiú hozzá volt szoktatva a szófogadáshoz s a hogy mondták neki, hogy menjen haza, szépen elindult haza.

Akkor pedig már este volt, és este nagy városban minden ház ajtaja be van zárva. A kis árva fiú úgy elsirdogált magában a mikor elgondolta, hogy neki sehova sem lehet bémenni; ő reá sehohol sem vártak, az ő számára sehohol sem vetettek ágyat.

Azután összehuzta magát egy kapu szögletében, s ott nagy sirtában elaludt, álmában megölelgeté azt a követ, a mi olyan jó volt, hogy gyenge tagjait a szél ellen védelmezte s azt mondta neki: „édes anyám.”

Éjszaka is sokszor felébredt, mikor úgy fujt a hideg szél, s nyögve fordult másik oldalára, mikor olyan kemény volt az ágya.

Másnap megint felkereste a jó kofa-asszonyt, a ki látva, hogy olyan bús szegényke, ismét neki adta étel maradékát.

Harmadnap, negyednap megint ott találta a jó öreg asszonyt. Ötöd nap pedig hiába várt reá a szögleten, sokan jöttek mentek az utcán, még többben, mint egyébkor, csak az öreg nem jött ezuttal.

A kis árva fiú végre megkérdezé egy féllábu koldustól, (nagyobb urat nem mert megszólítani):

— Hol van most a jó néne?

— Ma nem fog itt árulni, fiam, felelt neki a koldus, mert ma ünnep van.

— De hát miért van ünnep?

— Mert ma született a Jézus, látod kis fiam, hogy mennek az emberek a templomba.

A hová annyian mennek, oda tán neki is szabad bemenni, gondolá a kis árva, s hogyan örült, midőn látta, hogy ebből a nagy-nagy házból, a minél szebb háza senkinek sincsen, nem utasítják ki, nem kergetik el, nem kérdik tőle: mit akar itten? hanem engedik ott gyönyörködni abban a sok szép énekben, s el lenni a sok ékes öltözött ur között.

Valami nagy tiszteletre méltó ember azután sokat beszélt a népnek, elmondá, hogy született a kis Jézus jászolban, pásztorok között, hogy élt szegénységben, nyomorúságban, s hogy szerette azután is a kis gyermekeket mindig.

Ugy elhallgatta volna napestig, a mit ez a tiszteletre méltó férfi beszélt.

Egész estig mindig talált templomot nyitva; estve azután azokat is becsukták s ő ismét az utcán maradt.

Annyi ablak ki volt világítva az utcákon, fényes hintók robogtak alá s fel; ragyogó boltablakokban fenyőfák voltak kitéve, égő viaszgyertyákkal, csukorangyalkákkal, piczike bölcöskkel, azokban aludt a kis Jézus.

A kis árva úgy eltudta azokat nézni.

Mosolygó asszonyságok jöttek a boltokba, vásároltak azokból a tündéri szépségekből, kiki vitte haza, kis fiának, kis leányának, — a mit a kis Jézus küldött nekik.

Ollyan szép a kis Jézus születésnapja!

Csak olyan hideg ne volna ezen a napon! Jó azoknak, a kik meleg kályha mellett édes anyjaik keblén hallgathatják a szél süvöltését; de a ki nem tudja, hogy hová menjen haza illyen zord időben!

Ismét csak visszatért a templom ajtajához, ott letérdelt kis kezeit összetéve:

— Édes Jézuska, — a ki úgy szereted a gyermekeket; —

ha volna szükséged olyan kis szolgára, a milyen én vagyok, vennél engemet magadhoz . . . .

S a nagy Megváltó meghallá kis szolgája kérését és elvette őt magához, a kit senki sem tartott magáénak a földön. Ott elaludt a kis gyermek és felébredt — a mennyországban . . . .

Ti, kik vigadtok s örültök szent Karácson napján, emlékezzetek meg azokra, a kik éheznek és szomorkodnak! . . .

Karácson.

Jövel, családok innepe, karácson!
Ugy várom, mint a gyermek, jöttedet.
Pedig nincs ajándékra kilátásom,
S veled is egy esztendőm lesiet.
De én csak emlékszem már, nem remélek,
A multban és nem a jövőben élek.

Emlékezem; hullt nagy pehelylyel a hó,
Mintha szitáltak volna ízibe.
De kandallónál édesebb a jó szó
S több szék nem fért vón a sok közibe.
Oly jó meleg volt a tűz és az érzés,
Az édes szép családi egyetértés.

Mi körben ültünk, két öreg, s hat apró,
Nem volt közöttünk egy is idegen.
A kilenczedik az öreg kandalló,
(Ennek szive tartott oly melegen).
Apa, anya, gyerekek egy rakás;
Oh szép karácson, oh áldott karácson!

Apánknak lelke nem ült soha veszteg,
Beszél nekünk, ha mást nem: egy mesét.
Ajukunk mosolygott, szemeink könyeztek,
(Oh! mint érzem most e könyűk becsét!)
A mese végén volt egy fényes angyal,
Kit gyermekálmom szárnyán hoz a hajnal.

Oh mint repesnek sziveink e szóra!
Hogy majd leszállnak ékes angyalok.
Alig vártuk hogy üssön már az óra
S fektessenek le anyai karok.
Hogy álmodozunk, álmunkban bizonyly
Meg fog jelenni nekünk is az angyal.

És öszvesugtunk: vajh! mit hoz nekem majd?
Mit hoz neked? Mit hoz a kicsinek?
A találgatás bezzeg, hogy adott bajt,
S a nagy kérdést még sem fejtette meg.
Én képes könyvet, a más kis lovat várt,
A lány esze tán legmagasbban járt.

A leány volt köztünk a legidősebb,
Már rózsabimbó fesle arczain.
De ártatlanka még, és égető seb
Nem vérezé még a szív harcain,
De még is már arczára, méla ábránd
Vont könnyű fátylon áttetsző szívárványt.

A legkisebbik egy szelid fucska,
Anyás nagyon, s oly csendes, szóttalan.
Kezében ámbár kis ló, kard, fapuska,
De arczán béke mélasága van.
Anyámasszonynak katonája volt csak,
A többiek mind pajkosabbak voltak.

És mikor már fektetni akartak,
Az ajtó előtt halszik suttogás;
Na volt öröm! a fiuk felugortak,
— A kicsi Krisztus! mi lehetne más?!
Egyik futott, hogy nyissa ki az ajtót,
Tapsolt a másik; Istenem, de zaj volt!

S be furcsa szép volt: aranypillikével
Bevonva jászol, földje, oldala.
A kicsi Jézus rózsaszín zekével,
Körűle sok kis gyertya ég vala.
A pásztorok kenderből nagy bajusszal,
Mind énekelt, a hogy csak győzte szusszal.

Nehéz gubába, báránbőr süveggel
Nagy bottal jártak a vén pásztorok,
Előbb csak néztük kétkedő szemekkel,
Majd egyikünk közelebb sompolyog.
S meglátja borzas bajuszok alatt
Az utcából ismerős arczokat.

Felbátrodunk mind s közelebbre lépve
Kiváncsian nézzük a szép csudát,
Milyen szelid a kis Jézuska képe!
Meg szabad fogni ezt a szép bubát?
Oh kicsi Jézus! küld az angyalt hozzánk,
Mi jók vagyunk s hiába várakoznánk?

Elzeng az ének, vizik már a jászolt,
És újra csend van, kün és ide ben.
Lefekszünk . . . . szemeinkre lenge fátyolt
Borit az álom, enyhén, szeliden,
Szép álmot látunk, sziveink pihennek,
Jőj fényes angyal, álmunkban jelenj meg!

Eljő a reggel, nem kell költni minket,
Pedig máskor ébredni oly nehéz.
És gyorsan kitörüljük szemeinket
S párnák alatt kutat, matat a kéz.
Ah milly öröm! sziveink repesnek!
Az angyal rólunk sem feledkezett meg!

Oh édes angyal! mennyi adománya!
S mint kitalálta, mellyik mit kívánt?
A gyermek-öröm fogyhatatlan bányá,
És benne minden, arany s briliánt.
Egy semmiségen hogy el tud örülni,
S ha sir, könnyét oly könnyű letörülni!

Benyitnak aztán szüleink vidáman,
S bámulnak: hogy az angyal mit hozott.
Van zaj, kiáltás, öröm a szobában,
Minden egy tündéerkertté változott.
Nincs bú, mosoly van minden pillantáson . . . . .
Ah szép karácson! oh áldott karácson!

Szász Károly.

Sáfrány András.

(Elbeszélés.)

Rég elhangzott az esteli harangszó, kialudt minden házból a vilá-gosság, csak a teli hold halvány sugárai rezegtek a néma utcákon; minden aludt, csupán egy élő lény kopogott végig a templom utcáján. A szerelem nem nyughatik, szárnyra kel, s öntudatlanul viszi a kelepczé-jébe került halandót jó, vagy balsorsa felé.

Csendesen megállt az alak egy deszkakerítéses ház mellett, s meg-szólalt ajakin a furulya a csendes éjben, s lágy hangjai oly busan, oly érzelemteljesen zengék le érzelmeit a fuvónak, mintha csak szive beszélt volna Sáfrány Andrásnak a szobában nyugovó Erzsikéhez.

Az ismeretes hangra felébredt Erzsike, s lábhegyen jött ki, ne hogy édes apját felébressze.

Andris furulyájából a hangegyszerre kihalt, de csak azért hogy szive beszéljen; betakarta subájába, s össze-vissza csókolta a kis leányt, ki egész odaengedéssel hagyta karcsu derekára fonyódni az izmos karokat.

— Szivem Erzsikém! tudod-e micsoda nap lesz holnap?

— Hogy ne tudnám, hisz ujesztendő lesz, felelt a leány.

— De aligha én rám nézve búsesztendő nem lesz.

— Ugyan miért lenne? hisz apám uram nem olyan garabonczás ember, hogy esztendő végével összevevessen a cseléddel, még tudom csak egygyel sem vészett össze, ugy hiszem hogy keddel sem lesz baja.

— Nem bánám én ha még ugy összeszidna, vagy ha a béretem ott fogná is, még sem haragudnám meg, csak hogy nálatok maradhattam volna meg.

— Hát el akar ked tölünk menni?!

— Én ugyan nem akartam, de ha édes apád nem fogadott meg, hát csak erővel nem köthetem magamat a nyakára.

— Mikor mondta kednek édes apám, hogy neki nem kell ked?

— Azt soha sem mondta, de hát miért nem szólt, hogy máshová ne szegődjem.

— Hát el is szegődött ked?! ugy-e nem szeret minálunk szolgálni? tudom hogy én rám haragudott meg.

— Nem haragudtam biz én galambom senkire is, te rád még meg se tudnék haragudni, de hát mit csináljon az ilyen szegény a kinek sem-mije sincsen? ha a másét nem őrzi vagy takargatja, biz az álla is felkopik,

— Ked mindig azt mondja hogy semmije sincsen, hát ha volna ugyan mit csinálna akkor?

— Mit csinálnék? hm! majd tudnám én; hát megházasodnám, de minthogy semmim sincs, azt sem tehetem, mert ugyan ki is jönne ilyen emberhez mint én? házám sincs a hová vinném.

— Dehogyan nem menne, akár száz is, osztán van nekünk házunk kettő is, egyik elég lenne édes apámnak, a másikba meg ked megférne?

— Jaj babám, a mi a titek, a nem az enyim, nebántsd a másénak a neve.

— De hátha akkor a kedé is lenne?

— Még sem házasodom meg galambon, mert nem adják nekem azt a kit szeretek, mást pedig el nem veszek ha mindig legény maradok is.

— Hát van kednek szeretője? ugyan kit szeret már, valja meg igazán?

— Hej! csak olyan hat ökröm volna mint a titek, tudom Istenem hogy holnap leánykérőbe mennék hozzátok.

— Így is el lehet jönni — mondá Erzsike alig hallhatóan — édes apám csak nem tarthat mindig itthon, hiszen hallotta ked, hogy a mult héten is . . .

— Bár ne hallottam volna hogy kérők voltak nálatok, épen azért megyek el ebből a faluból, hogy ne lássalak, hogy híredet se halljam, ha az enyim nem lehetsz.

— Azért ám! mert mást szeret ked; nem is azért, hogy édes apám ne fogadná meg?

— Ha megfogadtalak volna is, elcsapnálak ilyen amolynan adta sehonnai bitangja! — harsogott belőlről Pintér János uram hangja. — Még te kéretnéd meg az én lányomat? nem ilyen embernek neveltem én azt öcsém mint te vagy, kinek egy árva bogarkája sincs, hanem gazdaembernek, tudod?

Megrettenve ugrott félre Andris bundájából Erzsike, s az ablak alá huzódva el kezdett sirdogálni.

— Gazduram! szolt Andris, kalapját mélyen fejére nyomva — én nem kigyelmedhez beszéltem, hanem Erzsikéhez, aztán meg nekem mátlól fogva nem parancsol, tudja meg kigyelmed.

— Nem parancsolok? — riadt rá Pintér János — majd mindjárt megmutatom hogy én parancsolok, hát ki fizet neked? takarodj mindjárt, mert majd megmutatom én neked az utat.

— Soh se fárassza magát kigyelmed, ugy is itt hagyom a házát, ha az utat meg nem mutatja is, vissza se tekintek míg a másik falu szélire nem érek.

— De Bandi öcsém nem addig a! hanem hogy merted szeretni az én lányomat, mi a?

— Hát ki mondta kigyelmednek hogy szeretem? én tudom, hogy nem mondtam.

— Ni! ni! uram fia! még azt is el akarja tagadni a mit füleimmel magam hallottam, hát nem épen most mondtad, hogy ha olyan hat ökröd volna, mindjárt kérőbe jönnél hozzám? De tudd meg édes öcsém! akkor sem adnám ilyen sehonnai embernek a lányomat.

— Gazd uram! azt csak egyszer se mondja többet, mert ugy segéljen ugy megütöm kigyelmeddel a földet, mint a na. Hát én sehonnai ember vagyok?

Pintér János uram egy kicsinyt megszeppent, mert jól tudta hogy Bandi a mit mond, meg is teszi, de hogy a szolgát eltávolítsa szép szerivel és még is ő győzzön, Erzsikére kiáltott.

— Hát te meg mit pityeregsz ott az ablak alatt? mindjárt betakarodj, mert különben elverlek a házamtól.

— Akkor magamhoz fogadom én! — szolt Andris egyet rántva bundáján.

— Te fogadod magadhoz? hisz téged is más fogad be házához.

— A megint nem a kigyelmed gondja, fogadom, el tudnám én ugy tartani Erzsike mint akárki, csak hogy most szegény vagyok, azért nem néz rám se kigyelmed; bezzeg ha az a sok pénz az enyim lenne, mit Karácson éjjelin láttam, gazduram sem nevezne sehonnainak.

— Láttál te ördögöt, jobb biz ha takarodsz Isten hírével. Ezzel mérgesen csapá be a kis ajtót Pintér János uram, s még belőlről soká kihallottak szavai, melyekkel Erzsikét korholá.

A hold jó magasra feljött már az égen midőn Sáfrány Andris a szállásra ért, összeszedte a mi kis ruhácaikája volt s vég bucsut akart mondani Pintér János uram kapufélfájának; de mentől közelebb volt az, annál hangosabban dobogott szive. Itt hagyni Erzsikét a kit ő szeret, még el sem bucsuzni tőle, meg sem csókolni utoljára azt az operajakat, óh az nem lehet, neki még egyszer látni kell azt a kis leányt. Leterítette subáját s rá heveredett, de az álom annyira volt szemétől, mint az a csillag, mely feje felett ragyogott.

— Csak gazduram meg ne hallotta volna — így tündökött magában, magamat nem sajnálom, csak azt a kis leányt, ki olly keservesen tudott sirni ott az ablak alatt; vagy ha megszüdött is már gazduram, csak el ne beszélne még a faluban, de mit mondanak majd az emberek, még újjal is mutogatnak szegény Erzsikére, ki a szolgájokba tudott szeretni, a kinek csak a pusztá teste van.

Ily gondolatok jártak elméjében Andrisnak, míg Pintér János uram oda haza haragjában elaludt, de az ő álma sem volt a legjobb, mert Andris utolsó szavai nagyon megzavarták.

Annyit hallott ő arról beszélni, hogy az elásott pénz felveti magát Karácsonéjjelen, hogy ha az álom egy kicsinyt eltalálta nyomni, szüntelen azt látta, miként ássa ki Andris a földbe elrejtett fazekat, mint görnyed a sok kincs alatt, míg ki bírja emelni, és ha felébredt is, azon gondolkodott, hogy hát ha igaza lehet a szolgájának. Különben is ha szeretik egymást, én nem bánám, csak azt az elrejtett kincset megtalálná osztán Andris, illy okos gondolattal nyugtatá meg magát, mert akkor már nem a cselédemnek adnám a lányomat, hanem olyan embernek, ki az egész falut is kitudná fizetni. Ugy szerette volna ha már reggelednék, hogy minél előbb beszélhetne azzal a Andrisal.

Alig kezdett a hajnal szürkülni, már Pintér János innepi ruhát véve fel magára, s bodor füstöket eregetve a kurta száru makra pipából, szörnyü nagyokat nézett ki az ablakon, hogy a szállásról vajjon jön-e már Andris. Ki is világosodott, a nap is feljött, csak Andrist nem látta haza felé ballagni. Mit cselekedjék most, azon törte a fejét.

Hátha itt hagyott mint az este mondá? elment, még a bérét is itt hagyta; az mind meglehet, mert ha olly sok pénzt látott, akkor fel sem veszi ezt a néhány forintot. Ej! ej! hogy ha itt talált hagyni? akkor! akkor! de meg kell néznem magamnak. Kaptamagát, mint mondá elindult.

Még jó távol volt szállásától, midőn meglátta a nyitva levő ajtót, majd kibujt a béréből, annyira örült, hogy a szolgája még ott van.

— Hát hogy aludtál fiam?! szolt belépve Andrisnak.

Andris a szokatlan kérdésre majd nem tudta, hogy mit feleljen.

— Ugy mint a ki utoljára alszik valamely helyen — veté oda fél vállról.

— Dehogyan utoljára, az eb lábát Andris! csak nem akarsz itthagyni talán?

— Miért ne? hisz gazduram még az este megírta az utipassusomat, hogy alá is ut, fel is ut.

— Noh! noh! fiam ne haragudj, hisz ismerhetsz már, hogy milyen hirtelen természetű ember vagyok, felejtük el azt a mi történt, s maradjunk ezután is békességben.

Szörnyü nagyokat nézett Andris a kalap alól Pintér Jánosra, el nem tudta gondolni, igazán beszél-e vagy pedig tréfál.

— De lásd — folytatá Pintér János — miért is nem mondtad nekem, hogy Erzsike szereted? csak azon indultam meg, hogy nekem nem is szoltál; meg ha valaki meglátott volna benneteket mindjárt rossz hirbe hoz engemet is, titeket is. Pedig hála Istennek, már hat esztendő óta viselem a bíróságot, de tudom Istenem, nem tud rám senki csak egy hajszályit is mondani. Hanem hát csak nem haragszol?

— Haragudni nem haragszom, ha épen akarja kigyelmed, csak restelem biz én a dolgot, hogy ugy össze-vissza szidott gazduram.

— Eb a lába fiam! engemet is sokszor megszüdtek ám feleségemért, kit az Isten nyugasztaljon meg, még is itt vagyok.

— Jaj az egészen más, kigyelmednek a felesége volt, nekem pedig Erzsike nem az.

— Neked is lehet még az, a mi megvan, még nem mult el; hiszen ha épen szeretik egymást, én nem bánom, Isten neki, csak osztán ti meg ne bánjátok, szomszédunkba lakik a pap, ha épen akarod. . .

Andris alig birt bámulatából kiocsudni, mint megváltozott egy éjjel az ő gazdája, tegnap szidta, s hajtotta, ma meg ő kérleli, s még a mi több, Erzsikével is biztatja.

— Ha épen akarod fiam, én nem bánom — folytatá Pintér János — ha még ma megesküsztek is, csak hogy osztán az én házamnál maradj, s a mi az enyim, az legyen a tied is, és a mid neked lesz, az az enyim is legyen.

— Ugy ám, de tudja kigyelmed, nekem semmim sincs! szolt szeliden Andris.

— Noh! noh! fiam nem tesz a semmit is, de majd hogy ha lesz, hát akkor, érted Andris?

Örömben megígérte volna Sáfrány Andris azt is, hogy a napot lelopja az égről, nem kell ő neki — gondolá magában — más csak Erzsike, ezt pedig már apja neki adta. De Pintér János uram is örült, mert eszébe jutott a sok pénz, mit Andris Karácson éjjelen látott; már el is szánta, hogy mit fog majd rajta venni, ő lesz a legelső gazda a faluba, milyen kevélyen sétál majd a falu házába, milyen kolompólassal jön haza estenként az a sok ökör, s mindenik gondolata után olly édesen mosolygott, mintha már kezeibe volna a füles fazék arany.

De míg a szálláson ezek történtek, Erzsike a házban az alatt neki keseredett, ugy erőltette a sírás, s mégsem tudott most az egyszer sirni, pedig azt is gondolta, hogy az ő kedves Andrisa már talán a harmadik faluban is jár. Mert hogy édes apja elkergette, abba, semmi kétsége sem volt. Hiszen álmába is annyit beszélt apja róla, hogy ő majd kétségbe esett. Búsán leült a kemence mellé, s két kezébe hajtván fejét, elkezdett gondolkodni. Miről gondolkozott, biz azt maga sem tudta, hanem annyit igaz, ugy elmélázott, hogy azt sem vette észre mikor apja belépett Andrisal.

Pintér János uram látván a gondolkodó Erzsikét, jókedvében akkórát kiáltott rá, hogy a felriadt kis lány a kemenczén akart kiszaladni, de midőn ezt nem teheté, elkezdett hangosan zokogni.

— Hát te mit pityeregsz? talán bizony lányaságotat siratod? noh csak rajta, mert ugy sem sokáig leszel hajadon fővel.

— Igy leszek biz én, édes apám mindig — szólt daczosan Erzsike.
 — De azt az egyet csak tudom, hogy nem leszel, ugy-e fiam Andris?
 — Már ha az Isten segít gazduram, legalább nem sokáig lesz lány Erzsi.
 — Ejnye fiam! ugyan ne gazduramozz már, ha egyszer vejem lettél.
 Erzsike a nagy csudálkozásban majd kővé vált, nem akart hinni saját füleinek, azt gondolta, hogy csak álmodik, mert hogy ez való lenne, meg nem fogható.
 — Hát hallod-e Erzsikém! — szólt szelidebb hangon Pintér János, — szereted igazán ezt az Andrist?
 Erzsike egyszerre olyanná lett mint a paprika, s most kezdett el csak igazán sirni, mint a kinek a bibéjére tapintanak, de egy hangot vasfogóval sem lehetett volna belőle kicsavarni, melly igent vagy nemet jelentett volna.
 — Noh szólj édes leányom! ugy is tudom én, hogy szeretitek egymást, ugy-e fiam Andris?
 — Én szeretem Erzsit, de hogy ő szeret-e, azt nem tudom.
 — Ugye te is szereted galambom! hát persze hogy szereted, csak ne is resteld tőlem, hiszen én édes apád vagyok, a ki mindig javadat akarom, csak gyere ide közelebb.
 Ezzel megfogá a vonakodó leány kezét, s Andris kezébe tette.
 — Az Isten áldjon meg benneteket fiaim! mához három hétre olyan lakodalmat tartunk, hogy hét faluba lesz a hire.
 Andris és Erzsike össze-vissza csókolták előbb egymást, azután Pintér János uramnak estek, s olyan boldogok voltak, hogy nem cseréltek volna egy kis királylával. De Pintér János is boldognak érzé magát, mert a fülesfazék aranyat oly bizonyosnak tartá, mintha csak markában lett volna.
 Napok multak, hetek jöttek, a hires lakodalom is megvolt; Andris és Erzsike vigan csevegték egy este a kemence mellett, s az egész világot rózsza színbe látták, mint új házások, csak az öreg Pintér Jánosnak nem volt ma helyén a kedve, épen ugy volt, mintha darásfészken ült volna, látszott képéből, hogy szeretne valami fontos dolgot mondani, nem is. Végre a titok kitört belőle.
 — Ugyan te fiam Andris! hol is láttad te azt a pénzt Karácson éjjelén?
 — Hát itt a mi ablakunk alatt apám uram.
 — Lehetetlen! itt! az én ablakom alatt? — szólt az örömtől remegő hangon.
 — Itt biz én apám uram.
 — Mit gondolsz édes-fiam, hogy ha még az éjjel felásánánk?
 — Dejszen nem kell azt már fölászni.
 — Nem-e? talán te már kiástad! mit?
 — Nem biz én apám uram, ott van a még a helyén.
 — Noh hát akkor menjünk fiam, mert azt az Isten nekünk adta, ássuk fel.
 — Mit beszél apám uram?! annyi igaz, hogy az a mienk. a mit én láttam, de hát mit ássunk fel?
 — Hát azta kincset, melly felvetette magát Karácson éjjelén, mellyet mint mondd te is láttál.
 — Hah! hah! apám uram! miről álmodozik? hisz én azt a pénzt láttam mikor kigyelmed olvasgatta Karácson éjjelén, melly abban a vasas ládánkban van, ott ni.
 Pintér János uramat majd megütötte a szél ezen hangra, az ő vérmes reményei mind füstbe mentek; de nem merte mutatni, hogy haragszik, s csak magában tépelődött.
 — Hogy hihet még most is olyat apám uram! hogy a pénz felveti magát?
 — Hogy hihetek, hogy hihetek, hogy ne hinnék? mikor annyi embertől hallottam azt, hogy ő látta mikor magát felvetette a pénz, én is azt gondoltam, hogy te is ilyen valamit láttál.
 — Talán bizon Erzsit is azért adta nekem kigyelmed?
 — Mi tagadás benne, azért biz én fiam.
 — Noh lássa kigyelmed! így tanul ám holtig az ember a maga kárán.
 — Nincs biz abba nekem semmi károm is Andris, hogy te vagy a vejem, ha kincset nem találtál is, mert elég szorgalmas vagy, szerezhetsz te még annyit, hogy bíró is lehetsz.
 — De bizon találtam apám uram olyan kincset, — ekkor Erzsikét által karolta — a mellyet nem adnék egy zsák aranyért.

Pataky József.

Ipar, gazdaság.

Debreczeni kamarai kerület. H. Előadtuk multkor a debreczeni iparkamara Jelentésének néhány pontjait, lássunk most még néhányat a fontosabbak közül. Egy másik panasza a kamarának a *husdrágaságot* illeti. Hogy drága húst eszünk, mindnyájan jól tudjuk és érezzük; szükség tehát utána járunk, hol rejlik ennek oka. A debreczeni kamara kimutatja, hogy ezen drágaságot sem a marhakereskedők, sem a mészárosok magokban nem okozzák, hanem legesleginkább az elhanyagolt *marha-*

tenyésztésben keresi. Kimutatja, hogy az összes kerületben nem volt több 500,000 ezer darab marhánál, pedig olly bőven volt a takarmány, hogy avval könnyen még egyszer annyi marhát nevelhettek volna fel a gazdák. Ehhez azonban mindenek előtt jó summa pénz kellett volna, és vállalkozási szellem. — A juhok száma az egész kerületben 850,000-re ment, ebből 260,000 volt Békés-Csanádban, 275,000 Észak-Bihar megyében. Elhullott közülök 54,000 darab, a mi legalább is 300,000 pftnyi kárt tett. — A sertések száma 331,700 volt, mellyek közül 107,800 darab makkon hizott. — A lótenyésztéssel is kevésbé van megelégedve a kamara, mert az utóbbi 5—6 évben mintegy 60 perccenttel emelkedett a ló ára, mégis csak kevés alkalmas ló találtott a lovasság számára. — Száritott halat mintegy 15,000 mázsát szállít el évenként a kerület, de azt is panasolja, hogy friss halat a Tiszától 5—6 mérföldnyire már alig lehet kapni. — A termények között egyik első helyet foglalja el a *nyers bőr*. Báránybőr mintegy 800,000 pft ára került kereskedésbe; a nyulbőrt jól fizetnek, de nem igen vehetik hasznát, mivel itt többnyire kutyákkal fogdossák, nem pedig lövik a nyulat. A marhabőr nem kelt olly erősen, mint a beállott háborus időknél fogva reménylették. — *Gyapjút* évenként 20,000 mázsát természet a debreczeni kerület. Ezen kívül legkelendőbb áru a *toll*, mellyből 3000 mázsát adtak el külföldi kereskedő házaknak. Minden lud 50 pkrájzár hasznat hajt gazdjának évenként tollal. Az íróttollak ára nagyon lezállott, mióta az aczéltollak olly nagyon divatba jöttek. — *Mészét* 6000 mázsát természet, ebből azonban alig jött egy harmada kereskedésbe. Az ára is csekély, a minek oka a cukorolcsósága s hogy a mézeskalácsot nem keresik most már ollyan nagyon, mint régenten. — A *faggyu* 20,000 mázsára emelkedett s ára is jó volt. — *Viaszból* csak 600—700 mázsa készül évenként; s ezt is gyorsan elkapkodják a pesti vásárokon.

A gazdaság akadályairól szólván a Jelentés, különösen kiemeli a szerfelett drága *napszámot*. Ki hinné, hogy az 1853-ki aratáskor Arad, Csanád és Békésmegyék több vidékén 2 ft 30 krig emelkedett a napszám s középszámmal másutt is 1 pft volt? Ezen drága napszámnak okai pedig a következők: 1. Több falusi község bérbe vevén az előbbi földesuróság számos telkeit, ezeket saját embereivel mivelteti, mi által a napszamba járók száma évről évre fogy; 2. A kukoricza-kapálásnak, hogy veszendőbe ne menjen az egész termés, bizonyos időben (legfeljebb június elejéig) multhatatlanul meg kell történnie; minden áron napszámot kell tehát hozzá fogadni s fizetni neki, a mit kér; 3. Az északi megyékből levándorló tót napszámok többnyire rosszul levén táplálva nem bírják meg a munkát s a jó víz hiányában többnyire hideglelősek lesznek; a munkát is minden vidéken másként szokás végezni, mit nehezen tanulnak meg; 4. Az izmos oláh nem szeret dolgozni s hegyeik közül még az erős napszám is csak keveset bír kicsalni; 5. Csűrők, pajták hiányában kénytelen a gazda drága napszámot fizetni, hogy legfeljebb september végeig készen legyen az aratással és nyomtatással, különben ott éri a rosz idő; 6. Minthogy egy napszám 6—8 pftot szerezhet egy héten, igen sokan vannak, kik mihelyt ezt zsebre rakták, haza mennek s csak akkor jönnek ismét elő, midőn már elfogyott. — Mindezek ollyan bajok, a mellyeken okvetlenül segíteni kell s vállalva oda munkálni mindenkinek, hogy elő ne forduljanak többé. Az áldás ki nem maradhat. — A *jégve-rési károk* 514,241 pft-ra ruhtak, de azért a biztosítást sok helyen még alig ismerik. A vizáradási károk 41,000 pftot tettek. — A mi a *gyártmányokat* illeti, a debreczeni kerület e részben szegénynek mondható. Legtöbbet hozott be a szesz, 1½ millió ft, olaj 20,000 ft, vas 128,000 ft, üveg 60,000 ft. — Végre megemlítjük még a *gőz- és műmalmokat*. A debreczeni gőzmalom 54,000 mázsát, a butyini műmalom 80,000 mérőt, a pecze-szent-mártoni (N. Várad mellett) 40,000 mázsát, a nádasi és székudvari 2 vízi malom (Aradban) 90,000 mérő gabonát őrlött meg egy év alatt. — A *pénz* nagy hiánya érezhető volt az egész kerületben minden vállalatnál, s igen kívánatos, hogy Debreczenben minél előbb egy fiókbank állíttassék fel.

Egyveleg.

— A *balaklavai szépek*. Midőn a francia s angol sereg Krim félsziget partjain Balaklava mellett kiszállott, a czirkáló francia katonák a nevezett város közelében egy mezei kastélyban több fiatal és szeretetre méltó orosz nőt találtak, egy fiatal szép asszonyt, kinek férje a szabasztopoli orosz helyőrség közt volt, s ennek két vagy három ép olly csinos unokahugát. A nőket a lovagias francziák természetesen nem csak hogy nem bántották, hanem szintugy vetekedtek, ki vegye őket védő pártfogása alá. Legnagyobb udvariassággal viseltettek mindig a *balaklavai szépek* iránt, s nem egy nyalka huszár került a kastélynak, mikor szükség sem volt rá, csakhogy az ablakok között tánczoltathassa meg lovát. A táborban sok szép dolgot beszéltek a szép hölgyekről. „De vajjon miért hadakoznak ellenünk a francziák? — kérdegeté a menyecske — mikor mi olly nagyon szeretjük őket! Majd megfogják látni Szabasztopol falai alatt, hogy nekünk is van egy *his nemzeti büszkeségünk*!” Ezt mind igen becsülni való dolgoknak nézték a francziák, míg egyszerazon vették magokat észre, hogy a francia lovagiasság által biztosított védhelyőkről koronként sok olly dolgot irtak meg a szép nők szabasztopoli férjök és nagybátyjoknak, a mit a nagy bajszu zuávok könnyen nem annyira nem-

zeti büszkeségnek mint inkább árulásnak nézhetek volna. Hogy baj ne történjék, még e kastélynál is jobban védett téli szállásról gondoskodtak a nők számára, s megkérték őket, hogy a közel Sz. György klastromba költözzenek. Találtak itt 20 jámbor orosz pópát, s ezekkel együtt imádkoznak most, hogy azok, a kiket ők olly nagyon szeretnek, egymással minél előbb kibéküljenek. Csakhogy most szoros az őrizet.

— *Rögtön halál.* Berlinben minap nagy rémület szállotta meg egy közpénztár tisztviselőit. Egyszerre megbetegszik a második pénztárnok, kórházba viszik s itt csakhamar nagy kinok közt meghal. Még életben volt, midőn rögtön halál éri a hivatalban az első pénztárnokot. Egy másik tisztviselő, alig hogy elhagyá a hivatalt, az utczán rogyott össze, úgy hogy magán kívül vitték haza. Egy titkos tanácsos, ki pénztárvizsgálat végett jött a hivatalba, szintén roszul kezdé magát érezni s haza ment. Kutatták tehát e sok szerencsétlenség okát, s gyanítják, hogy az a szobák fűtésében rejlik. A szobákat vízzel fűtik, melyet rézedényekben melegítnek. Az innen eredő gőzöknek tulajdonítják az ártalmas hatást.

— *Napoleon és a tudósok.* Szentilonai száműzetésében sokat beszélt és irt Napoleon a tudósok s költőkről. Mennyire becsülte őket, bizonyítja az is, hogy midőn egyszer a francia híres színjátékköltőnek, Corneille-nek egy művét olvasá, felkiáltott: „ez a költő beillett volna miniszterelnöknek.“ Régi időkben azonban, midőn még kezében volt a hatalom, néha másképp is nyilatkozott. József testvérehez intézett levelében egyszer ezt mondta: „A tudósokat s a szellem férfait úgy nézem, mint a kaczer hölgyeket: szükség, hogy néha lássuk őket s mulassunk velők, de az utóbbiak közül ne válasszunk soha feleséget, az első közül ne minisztereket.“

— *Az indiai iparszorgalma.* Mondtuk, hogy jó néha a kevésbé művelt népek mozgalmaira is figyelünk. Már Keletindianában is állítják az ipariskolákat. Egy közel 82 éves indiai hazafi, kinek neve Dsamszedi Dsedsboy, nem régiben 100,000 pftot szánt Kalkuttában egy ipariskola alapítására.

— *Szesses italok.* A pálinkát s általában valamennyi szesses italokkal való kereskedést már tíz ország tiltotta meg Északamerikában. Az első példa 1851-ben merült fel s azóta követte a többi. Vajjon mi lett ezen tilalom következtése? Megsinlették-e az emberek, elnyomorodtak-e bele? Dehogy nyomorodtak! Sőt ellenkezőleg, úgy tapasztalták, hogy mindenütt, hol e törvényt behozták, kevesebb lett a szegény, a kit a községnek kell gyámolítania, s különösen kevesebbek lettek a büntető esetek és vétségek. Azt mondják az amerikaiak, hogy mindent kiszámít, hogy semmit sem tesz, a miből hasznot ne lásson. Annyi igaz, hogy itt jól spekulált, mert mennyi pénzt gazdálkodik meg az által az ország és a községek, ha az erkölcsök jók s a vétség kevés!

Tárogató.

x* Magyar diszruha Rómában. *Odeschalchi* hercegnő, ki a herceg primást látogató előkelő római hölgyek elfogadására a házi asszonyi szerepet „mint az ünnepély anyja“ viszi, ezen ritka tisztét fényes magyar ruhában teljesíti.

x* *Vásári módosítás.* A kik néhány év előtt látták a pesti országos vásárokat, emlékezhetnek azon deszka városra, mely Pest legdiszesebb terén, mint gyepen eső után a csirkegomba, hirtelen ott termett, s majd egy hónapig foglaltak helyet a vásárnak előtte is tetlenül, használatlan ásitován néhány napig, egyedül az összeállító vagy szétbontó ácsok püföléseitől háborgatva. Most a hajdani vásártéren csupán egy épület foglal helyet, a német színház, virulásnak indult esinos sötánnyal körveve, a vásáros bódék pedig végignyújtóztak a ref. templomtól egészen csaknem a cukorgyárig, s ha a palotai embernek ollyan két cikkre volt szüksége, a melyet véletlenül a vásár két végén árultak, annyi idő alatt ugyan el nem birt sétálni egyikről a másikig, a mennyi alatt Palotáról Pestre rándulhatott vaspályán. Ezután ismét egy csoportban lesznek a vásári sátorok az újépület mögötti fapiaczón, a melynek lószató gödrei jövő tavaszig ki lesznek egyengetve, s a *község tanács* azt határozta, hogy külföldi és vidéki kereskedők is, kik pesti vásárookra járnak, állandó sátrakat építhetnek, azonban változás esetében kárpótlásra számot nem tarthatnak.

x* *Szolgálók vasárnapi iskolájáról* terjeng hír, melyben a helybeli *szürke-szűzek* oktatnák a szolgálatban levő fiatal leányokat. Nem is pótolhatnának nagyobb hézagot a t. ájtatos rend hölgyei, mint ha a fiatal leánycselédek közt, kik annyira el vannak hanyagolva, az erény és ismeretek magvait elterjeszthetnék.

x* *Ney Ferencs* „Matild és Olga“ című regényéből már elkészült a nyomdában az első és második 30 ivnyi kötet, s a harmadik kötet megjelenését is rövid időn igéri szerző, tudatván egyuttal, hogy az egész mű megjelenéséig folyvást elfogad előfizetést 2 ft 40 krral, melyet akár hozzá, akár a Sz. István-társulat ügynöki hivatalába küldhetni.

x* A Pesti Napló azon hirt, melyet utána mi is közöltünk, hogy t. i. bizonyos *Dubois* féle roppant örökségben egy író hazánkfia is szép részt veend, párnap előtt olly keleti tatár kacsának nyilatkozta, mely szerint még az is kétes, volt-e valaha az a bizonyos *Dubois* ur a világon. Valamint a kacsát utána löttük ugyanazon nádasban, hasonlóképen illőnek tartjuk a tatárról is megemlékezni.

x* *T Peltsman* [*Gergely* atya ajánlja korszerű és alkalmi karácsonyi és ujévi ajándokul *Lehki kalauz* című imakönyvét. Ára 1 ft 20 kr. Eggenberger kiadónál kaphatni] gyakran emlegetett imakönyvből különféle diszkötetűeket is.

x* A magyar-óvári gazdasági intézetben a most folyamatban levő tanévben 110 tanuló között 60 magyar van, a többi osztrák, morva, cseh, lengyel, szász, sziléziai, krajnai, porosz, stajer, és szerb. Örömmel említünk ollyan tudományos intézetet édes hazánk határai között, melyet ennyiféle nemzet ifjai felkeresnek, de sokkal inkább örülünk annak, hogy tanuló honfiaink mindnyájak számát fölülmulja, a mi szégyen is volna ha másképp lenne, ollyan terjedelmes mezei gazdálkodással bíró nemzetnek mint a magyar.

x* Híre kezdett terjedni, hogy nálunk is kezd gazdálkodni a *kolera*. Olvasóink megnyugtatóására közöljük dr. *Tormay* Pest város főorvosa kimutatása szerint a kolera-betegek számát, mely oct. 10 óta, a midőn legelőször mutatkozott, mostanig 339re megy. Ezek közül 185 halt meg. Ha figyelembe vesszük Pest népességét, három hónap folytán ennyi halott más betegségben is elköltözhet a más világra a nélkül, hogy járvány nyál rémitgessék egymást a félénk természetűek. Még nagyobb megnyugtatósal megemlítjük azt is, hogy december 15 óta 2—5 kolera-eset mutatkozott naponkint Pesten, Budán pedig több nap folytán egy sem fordult elő.

x* Az időjárás Pesten olly esősre változott, hogy ugyancsak fekete Karácsonra tarthatunk számot, ha két három nap alatt vagy melegebb vagy hidegebbre nem fordul.

x* Ámbár mindez ideig nem panaszkodhatunk kemény hideg ellen, mégis drága a fa, s a ködmeneknek és báránybőr sipkáknak olly szokatlan kelete van, hogy sok csizmadia, szürszabó, szíjgyártó, asztalos, sőt még egyikét poéta is így sopánkodik: „miért nem születtem *szűcsnek!*“

x* „A fatenyésztési tudomány alapos betanításának legkönnyebb módja“, című 14 lapra terjedő kis kertész könyvecskét irt Bertalan István néptanító. Ára 4 p. kr. nem drága, és hasznos lehet ha jó. Mi még nem láttuk, de azért sietünk figyelmeztetni az illetőket, mert igen közérdekű tárgyat választott.

— *Felhívás.* Az első magyar *festészakademiát* gyámolító társulat igazgató választmányának december 10-ki határozatánál fogva a festészakadémiai megürült *segédtanári* állomás újra betöltetni szándékozta, ezennel felszólítanak mindazok, kik az állomást elnyerni óhajtják, hogy magokat 1855-ik évi január 30-ig szóval vagy írásban alulírott nál jeleníteni sziveskedjenek, hol egyszersmind a feltételek is megudthatók. — Pest, december 20-án 1854. *Pákh Albert*, társulati titkár. (Uriutca 13. sz., 2. emelet, 14. ajtó. — délutáni órákban.)

Szerkesztői nyílt posta.

F. F. Debreczen: A „kosovi ütközet“ nem adható.
P. J. Foktú: Szívesen vesszük közleményeit.
„*Falusi pógán*“ N.-Vár: Mindig szorosán a távirati közléshez alkalmazzuk magunkat. Lesz azonban gondunk, hogy a hiányt más uton pótoljuk.
Veszprémi: Ellenvetése alapos; de saját állítása sem több mesénél.
i. U. G. P. — ez: Kénytelenek vagyunk előbbi állításunk mellett maradni; kérjük ön további szives közléseit.
E. I. P. Köszönettel vettük az újabb küldeményt s szívesen beleegyezzük ön óhajtsába. A levél többi pontjai külön választ igényelnek, mivel nem fogunk soká késni.
P. A. B. — s: A dec. 17-ki levelet vettük. Közlebb még kedvezőbb tudósításaink lesznek.
Irodalom barátja, Paks: Mindkét leiratban ugyanazon *erős tévedés*. Névtelensége azonban lehetlenné teszi czáfolatunkat. Nyílt sisakot — s mi sietni fogunk megmutatni, hogy ön igen balul van értesítve.
Egersz-i *gyűjtő*: Ön igen szereti a „kaczagtatót.“ Mi hasonlóképen; okkal móddal meg nem árthat. De ez az ok és mód — ez a bökkenő!

Jelenlegi gabona-ár.

Austriai mérők. — (Pengő pénzben.)

Pest, december 22-én: Buza 6 ft. 24 kr. — 7 ft. 28 kr. — Kétszeres 5 ft. 36 kr. — 5 ft. 44 kr. — Rozs 5 ft. 20 kr. — 5 ft. 44 kr. — Árpa 3 ft. 20 kr. — 3 ft. 28 kr. — Zab 2 ft. 24 kr. — 2 ft. 28 kr. — Kukoricza 3 ft. 52 kr. — 4 ft. 32 kr.

Bécsi börze december	Távirati közlés						
	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Statuskötelezvény 5%	827/8	—	827/8	821/10	827/8	821/2	83
dto. 4 1/2%	—	—	—	—	—	—	—
1834-ki sorsjegyek 100 ftos	—	—	—	—	—	—	—
1839-ki	—	—	—	119 3/4	—	119 1/2	119 7/8
Bankrészvény darabja	—	—	—	—	—	—	—
Éjszakai vaspálya oszt.	1871 1/4	—	—	1877 1/2	1880	1880	—
Dunagőzhajózási részvény	542	—	—	—	542	540	—
Augsburg	126 3/4	—	126 7/8	127 3/8	127 3/8	128 1/2	127 3/4
Hamburg 100 beotalléért	93 1/4	—	93 1/4	93 1/2	94	94 1/2	93 1/2
London 1 font sterlingért	12.15	—	12.14	12.16	12.20	12.24	12.10
Páris 300 frankért	147 1/2	—	147 1/2	147 3/4	148 3/8	149	148 1/4
Cs. kir. arany	31 1/4	—	—	31 3/8	31 7/8	32 5/8	32 1/4
Ezüst	26 3/4	—	26 7/8	27 3/8	27 5/8	28 1/2	27 3/4
Dunavizallás december	20. 7' 3" 6" 0 fől. 21. 6' 6" 0" 0 fől. 22. 9' 7" 0" 0 fől.						

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**